

Stenogrammid

XIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Neljapäev, 02.06.2016, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:04 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (219 OE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

11:58 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Ma oleks teile väga tänulik, kui ma saaksin alustada täiskogu III istungjärgu 16. töönädala neljapäevast istungit. Aitäh! Kõigepealt annab eelnõu või arupärimise üle Mart Nutt. Palun!

11:58 Mart Nutt

Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! 14. juunil möödub 75 aastat ühest traagilisemast päevast Eesti rahva ajaloos. Nimelt, sel päeval tabas tuhandeid inimesi Eestist Nõukogude okupatsioonivõimu vägivaldaksioon. Sellel traagilisel päeval küüditati Eestist ida poole rohkem kui 10 000 Eesti kodanikku. Ka nüüd, 75 aastat hiljem on meie kohus mees pidada neid inimesi, neid ohvreid ja nende inimeste traagilist saatust, kes tol päeval alguse saanud tragöödias kaotasid oma elu või oma vabaduse ning kellest väga paljud enam kunagi Eestisse tagasi ei pöördunud. Selle mälestuse kandmise nimel on kõik kuus Riigikogu fraktsiooni allkirjastanud avalduse "75 aastat juuniküüditamisest". Lubage mul see eelnõu kuue fraktsiooni nimel üle anda. Aitäh!

11:58 Esimees Eiki Nestor

Rohkem ettepanekuid ei ole. Eelnõu võtame menetlusse kodukorrases ettenähtud korras. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

81 Riigikogu liiget viibib täiskogu istungil, puudub 20.

Enne kui me päevakorra juurde läheme, on mul üks teade. Pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis Eesti-Bulgaaria parlamendirühma asutamiskoosolek. Kokkukutsuja on Mailis Reps.

1. 10:04 Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu (219 OE) esimene lugemine

11:58 Esimees Eiki Nestor

Nüüd läheme päevakorra juurde: Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu esimene lugemine. Algatajate nimel ettekandja on Mihhail Stalnuhhin. Palun!

11:58 Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Selle otsuse eelnõuga teevad kaks fraktsiooni ettepaneku Vabariigi Valitsusele. Esimeses punktis tehakse ettepanek viia läbi senise keeleõppesüsteemi süvaanalüüs ja auditeerimine, et selgitada välja põhjused, miks keeleõpe pole siiani oodatud tulemusi andnud. Tegelikult võib öelda juba praegu, miks see nii on. Eesti keele õpe muutus üheks Eesti riigi sisepoliitika põhiliseks suunaks juba 1989. aastal, kui Ülemnõukogu võttis vastu keeleseaduse ja tulevik

oli enam-vähem selge. Sellega rõhutati eesti keele tähtsust meie riigis, aga peale iseseisvuse taastamist tekitasid üsna erinevad probleemid niisuguse olukorra, kus keelepoliitika jäi puhtalt deklaratiivsele tasemele. Ent juba tollal, 1990. aastate algul ja keskpaiku rääkisid kooliõpetajad ja keeleinimesed, kes töötasid meie kõrgkoolides ja keelekeskustes üle terve Eesti, kolmest probleemide grupist, mis kaasnevad riigikeele õpetamisega mitte-eestlastele.

Esimene grupp puudutas eeldust, et keele õpetamisel aktsepteeritakse õppijate vanust. On ju arusaadav, et keeleõppe võime sõltub otseselt ka õppija eest. Need on üsna erinevad eesmärgid, mida on reaalne püstitada kas lastele või vanuritele, kuid sellele ei pööratud siis tähelepanu. Ma ise olin siin saalis 1999. aastal, kui väideti, et näiteks 69-aastane inimene on sama hästi võimeline keelt õppima nagu koolilaps. Kui eksperte ja muid spetsialiste ei kuulata, siis midagi head sellest ei tule. See oli üks probleem: ei tehtud vahet erinevate suundade vahel. Kui seda oleks tehtud ja oleks pööratud rohkem tähelepanu lastele, siis lõpetaks praegu Eesti koole juba teine põlvkond õpilasi, kelle eesti keel oleks ilmselt väga kõrgel tasemel.

Teine grupp probleeme oli seotud sellega, et juba siis, 1980–1990-ndate alguses, oli vaja revideerida kogu seda õppematerjali, mis olemas oli. Spetsialistile oli juba siis selge, et õpikud ei vasta ülesannetele, mis keelepoliitika ühiskonna ette on pannud. Oli vaja riigi abiga tegelda uute õpikute ja muude õppevahendite väljatöötamisega, sest oli selge, et vanad ei kõlba mitte kuhugi. Ja teine punkt: kindlasti oli vaja juurde koolitada eesti keele õpetajaid, kes saavad aru, millised keelelised ja psühholoogilised probleemid tekivad venelasel, kes õpib eesti keelt. No midagi ka saavutati. Näiteks Narvas oli 1989. aastal kogu linna peale ainult kaks diplomeeritud eesti keele õpetajat, 1999. aastal juba 102, nii et arv suurenes 50 korda. Aga kooliõppe tulemustes, mida peegeldavad ka riigieksamid, mingit drastilist muutust ei ole. Seega on eesmärk endiselt korralike õpikute ja muude õppevahendite väljatöötamine ja õpetajate ettevalmistus.

Kolmas probleemidegrupp. Keegi ei vaidle vastu, et eestlane peab igas Eesti kohas hakkama saama eesti keelega. Aga kui te tahate, et venelane õpiks eesti keele ära, siis minu arvates peab venelasel igas kohas Eestis olema juurdepääs õppematerjalile, eelkõige sõnastikele meie kõrgelt arenenud tehnoloogia ajastul nii paberil kui ka kompus ja nutitefonis. Viimasel ajal on üht-teist tehtud. Aga ma olen siit puldist juba rääkinud, mida kujutavad endast näiteks sõnaraamatud. Ma ei hakka seda üle kordama. Põhimõtteliselt see probleem lahendatud ei ole.

Seega, meie ettepanek teha senise keeleõppesüsteemi süvaanalüüs ja auditeerimine rõhutab seda, et me peame esiteks neid lihtsaid fakte teadvustama. Ja teiseks, kui me viimaks saame teada selle rahasumma, mis on veerand sajandiga kulutatud igasugu kursustele ja huvitavatele üritustele, mis on seotud eesti keele õppega, aga pole andnud mingeid tulemusi, siis see võib-olla kainenstab üht või teist inimest, sh siin saalis.

Eelnõu teine ettepanek pakubki seda Vabariigi Valitsusele. Nagu ma just rääkisin, tuleb võtta kontrolli alla uute õppevahendite väljatöötamine ning teha kõik selleks, et kindlustada õppevahenditega iga pere, kus õpitakse eesti keelt mingi muu keele taustal, milleks Eestis on tavaliselt vene keel. Veel tuleks anda inimestele võimalus saada iga kell tasuta nõu või informatsiooni kas oma kompuutrist või suvalisest nutitefonist.

Need on üsna konkreetsed ettepanekud. Meie, algatajad, arvame, et see ei ole poliitiline otsuse eelnõu. See on väga konkreetse sisuga eelnõu, mis puudutab sadu tuhandeid inimesi, ja oleks raske aru saada, kui see ei leiaks selles saalis enamuse toetust. Aitäh!

11:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused algataja nimel ettekandjale? Küsimusi ei ole. Aitäh, Mihhail Stalnuhhin! Kultuurikomisjoni ettekandja on komisjoni esimees Laine Randjärv. Palun!

11:58 Laine Randjärv

Austatud juhataja! Head kolleegid! Käesolev otsuse eelnõu 219 ehk Riigikogu otsus "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" oli arutlusel kahel kultuurikomisjoni istungil. 18. aprillil määrati komisjoni ettekandja, kelleks sai siinkõneleja. Pikem arutelu toimus komisjonis 17. mail 2016. Komisjoni istungile oli tulenevalt arutluse all olevast ettepanekust kutsutud külalisi mitmest teemaga seonduvast asutusest: Haridus- ja Teadusministeeriumist, SA-st Innove, Eesti Keele Instituudist, Keeleinspektsioonist ning Integratsiooni ja Migratsiooni SA-st Meie Inimesed.

Mihhail Stalnuhhin tutvustas komisjonile Eesti Keskerakonna ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna

fraktsiooni algatatud otsuse eelnõu, mis on koostatud lähtuvalt vajadusest lahendada eesti keele õppimise ja õpetamisega seotud probleemid. Valitsusele soovitakse teha ettepanek viia läbi senise keeleõppesüsteemi süvaanalüüs ja auditeerimine, et selgitada välja põhjused, miks keeleõpe pole siiani oodatud tulemusi andnud. Lisaks tutvustas Stalnuhhin ka eelnõus pakutud meetmeid, kuidas parandada mitterahuldavat olukorda eesti keele õpetamisel.

Peale otsuse eelnõu tutvustamist ja teema püstitamist said sõna kutsutud külalised, kes tutvustasid igäüks oma haldusalas tehtud samme ja tegevusi, mis seonduvad tõstatatud temaga. Haridus- ja Teadusministeeriumi keeleosakonna asejuhataja Riina Koolmeister andis ülevaate ministeeriumi tegevusest keeleõppe valdkonnas. Regulaarselt koostatakse aruandeid ja ülevaateid ning tellitakse uuringuid, millest eraldi toodi välja Tallinna Ülikoolis 2013. aastal koostatud "Kakskeelne õpe vene õppekeelega koolis" ja 2014. aastal Tartu Ülikoolis koostatud "Arvamusi ja hinnanguid riigikeele õppe korraldamise kohta vene õppekeelega koolides". Koolmeistri sõnul on õppematerjale ja meetodeid palju. Tihti ei suuda õpetajad nende hulgast valida ning oluline on õpetajakoolitus ja meetodilised materjalid õpetajatele. Koolmeister tutvustas ka Eesti e-õppevara "Keelekliik", mis on eesti keele algtaseme (0–A2 tasuta) e-õppe kursus. Seda saavad kasutada inglise ja vene keele baasil õppijad ning sellel on olemas õpetajatugi. Tegemist on kõige põhjalikuma tasuta kursusega, mis eesti keele praktiliseks õppimiseks on tehtud. "Keelekliki" valmimist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ning Haridus- ja Teadusministeerium. Lisaks on plaanis sel aastal korraldada hange B1 keeletaseme loojate leidmiseks. Koolmeistri sõnul on kavas moodustada riigikeele õpetamise nõukoda, kuhu kuuluksid eri ministeeriumide keeleküsimumustega tegelevad inimesed, et keeleõpe oleks koordineeritud.

Haridus- ja Teadusministeeriumi üldharidusosakonna peaekspert Mariann Rikka märkis, et SA Innove on läbi viinud õppematerjalide kaardistamise, et aastani 2018 Euroopa Sotsiaalfondi abil arendada üld- ja kutseharidusele mõeldud õppevara. Oluline on ka edasine keelekümbluse toetamine õppekvaliteedi tõstmiseks ja sisserändajatele eesti keele lisaõppe korraldamine.

Eesti Keele Instituudi teadussekretär, vanemleksikograaf Jelena Kallas andis ülevaate EKI eesti-vene-eesti sõnaraamatute kättesaadavusest ning tegevusest sõnaraamatute valdkonnas. EKI on Eesti ainus suurte akadeemiliste sõnaraamatute koostaja, koguja ja säilitaja, samuti sõnastike koostamiseks vajalike sõnastikusüsteemide looja ja arendaja. Instituudi keelekogudes on umbes 60 sõnastikku ja andmebaasi ning veebilehel teevad kasutajad aastas viis miljonit päringut. Ta selgitas, et vene kodukeelega perede jaoks on olemas mitu sõnaraamatut, mis on veebis tasuta kättesaadavad EKI kodulehe kaudu. Kakskeelseid sõnaraamatuid saab kasutada EKI veebisõnastike portaali e-keelekogud kaudu. Kallase sõnul on aga probleemiks, et 15 aasta jooksul ei ole uuendatud suurte eesti-vene ja vene-eesti sõnaraamatute märksõnastikku, puuduvad uue aja eluolu, infotehnoloogia, majanduse, meditsiini, juura, hariduse, kokanduse jm valdkondade uuemad sõnad, nagu näiteks taristu, tahvelarvuti, jätkusuutlik, lõimumine jne. Kallas juhtis tähelepanu, et "Eesti keele arengukavas 2011–2017" pole sõnaraamatute uuendamist plaanitud ning oluline on see sisse kirjutada järgmisesse arengukavasse, et töö oleks järjepidev ja stabiilne.

Keeleinspektsiooni peadirektori Ilmar Tomuski sõnul ei ole keeleõpe olnud nii tulemuslik, kui Keeleinspektsioon on lootnud. Kõige nõrgemad tulemused on vene lasteaedades ja koolides. Tulemuslikum on õpe nendel, kelle sissetulek oleneb keeleoskusest. Suure murena tõi Tomusk välja äsja keskhariduse omandanud noored, kes ei oska eesti keelt näiteks teenindaja tasemel. Tema arvates tuleks kogu tähelepanu suunata vene õppekeelega põhikoolidele. Täiskasvanute puhul on probleemiks, et paljud järelkursusele suunatud inimesed eksamit siiski ei soorita, kuna pakutakse liiga lühikesi kursusi. Tomusk eeldab, et keelõppe tulemused peaksid paranema, kuna 1. juulil 2015 jõustunud keeleseaduse muudatuse kohaselt saavad koolitusloa ainult need keeleõppefirmad, kes vastavad nõuetele. Lisaks on Keeleinspektsioon alustanud ka firmade kvaliteedi kontrolli.

MISA juht Dmitri Burnašev andis ülevaate Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed tegevusest keeleõppe valdkonnas. MISA põhitegevus on Euroopa Sotsiaalfondi raha abil keeleõppe korraldamine. Burnaševi sõnul korraldab MISA 2016. aasta kevadel täiendava hanke 2000 inimesele eesti keele tasemekursuste korraldamiseks ning eesti keele oskuste väljaselgitamiseks. Hangete tingimustes nõutakse, et keeleõppes pakutaks ka keele praktiseerimise võimalust. Keeleõpe algab 2016. aasta teisel poolel. MISA jätkab tasuta A2-, B1- ja B2-taseme keelekursuste korraldamist kuni aastani 2020. Burnašev prognoosib, et järgmisel aastal registreerub kursustele üle 1000 inimese, kuid murelikuks teeb, et väga paljudel puudub kursustel osalemiseks vajalik algtasemel keeleoskus.

Seejärel esitasid komisjoni liikmed küsimusi ja avaldasid arvamust. Vastates Krista Aru küsimusele

põhikoolide taseme kohta, kinnitas Haridus- ja Teadusministeeriumi esindaja, et põhikool on tõesti kõige nõrgem lüli ning tihti juhtub, et lasteaias õpitud eesti keel põhikoolis ununeb. Teine kitsaskoht on eesti keele õpetajate tase vene koolides ja lasteaedades, nagu juba eelnevalt juttu oli. Viktoria Ladõnskaja juhtis tähelepanu, et keeleõppe metoodika ja õpetajate tase on ka arengukava "Lõimuv Eesti 2020" teema ning Kultuuriministeerium tegeleb nende küsimuste ülevaatamisega arengukava rakenduskava muutmise eelnõus.

Arutelu tulemusena nentisid kõik kohalviibijad, et tegelikult on eelnõus tõstatatud küsimused väga olulised, kuid arvatavasti puudub üldsusel laiem info, kui palju nende asjadega tegelikult juba tegeldakse ja kuidas on metoodikaid paremate tulemuste nimel muudetud. Näiteks viis SA Innove 2015. aastal õpetajate ja õpilaste seas läbi küsitluse ning selgus, et õpetajate ja õpilaste ootused ning tegelikkus lähevad keeleõppe valdkonnas lahku. Õpetajad keskenduvad pigem teatud mallide omandamisele, mitte niivõrd keele kui suhtlusvahendi omandamisele. Õpilased peavad õpet liiga grammatikakeskseks. Ilma grammatikata muidugi ei saa, aga tõepoolest võib-olla oleks olulisem keskenduda metoodikale, mis aitab inimestel omavahel paremini suhelda.

Arutelu lõpuks tegi Mihhail Stalnuhhin ettepaneku moodustada kõikide Riigikogu fraktsioonide esindajatest töörühm, kes töötaks teema mittepoliitiliselt läbi. Selle ettepanekuga oldi komisjonis põhimõtteliselt päri. Komisjoni 17. mai istungil otsustati konsensusega teha ettepanek võtta eelnõu Riigikogu täiskogu 2. juuni istungi päevakorda ja viia samal päeval läbi ka eelnõu lõpphääletus. Seegi ettepanek oli konsensuslik. Täna tähelepanu eest!

11:58 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Märt Sults, palun!

11:58 Märt Sults

Aitäh, härra spiiker! Hea Laine! Sa väitsid oma ettekandes, et kursuste aeg on olnud liiga lühike. Aga praegu on Eestis keelekursused käinud põhimõtteliselt üle 25 aasta. Siit ka küsimus: kas Keeleinspektsioon sellisel kujul, nagu ta praegu on, on efektiivne? Kas ta täidab oma ülesannet ja kas tema struktuuri ei oleks tark muuta või anda talle mingisugused seaduslikud hoovad, et ta saaks rakendada mingisuguseid sunni- ja motiveerimismeetodeid?

11:58 Laine Randjärv

Aitäh! Esiteks ma täpsustan, et mitte mina ei väitnud, vaid ma tsiteerisin Ilmar Tomuskit. Ja tema ütles, et kursused ise on lühikesed. Ta ei pidanud silmas seda, kui lühidalt või kui kaua aega on seda tööd juba tehtud ja neid kursusi korraldatud. Ehk siis üks kursus kui niisugune tundub talle liiga lühike, selle aja jooksul ei ole võimalik omandada sellist keeleoskust, et saaks eksami edukalt sooritada. Mis puudutab sinu küsimuse teist poolt, siis seda me komisjonis ei arutanud.

11:58 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

11:58 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Te olite komisjonis väga tublid, et te kõik asjaomaste ametkondade esindajad kohale kutsusite. Ma kuulasin sinu ülevaadet ja sain aru, et kõik raporteerisid oma kangelaslikust tööst aastate jooksul. Aga miks siis, lugupeetud ettekandja, sinu arvates see kõik ikkagi ei ole loodetud vilja kandnud, nagu eelnõu algatajad õigustatult leiavad? Kui kõike juba tehakse ja kõike on kogu aeg tehtud kõige paremini, siis kus see põhiline takistus on? Millise kannu taga see kõik ikkagi kinni on? Miks muulased eesti keelt ei oska?

11:58 Laine Randjärv

Aitäh! Hea Andres! Võib-olla minu hääletoon esinemisel oli liiga optimistlik ja sulle tundus, et kõik on väga hästi. Siiski, ma mainisin kõikide esinejate puhul neid kitsaskohti, mis nad esile tõid. Tegelikult nad tõid neid välja. Keegi ütles, et 15 aasta jooksul näiteks ei ole e-sõnastikes märksõnastikke uuendatud. Keegi ütles, et ei alustata A1-st, vaid alustatakse A2-st. Nii et kitsaskohad sai juba ära toodud. Ja mul on veel infot, et 25. mail pidi kokku saama – mul on selline Haridus- ja Teadusministeeriumi informatsioon

– riigikeele nõukoda, mille põhiülesanne oleks moodustada horisontaalne võrgustik kõikide institutsioonide vahel, kes tegelevad keeleõppega. Seda tööd on minu meelest mõistlik koordineerida, sest kui igaüks omal silotornis toimetab ja pole horisontaalset koostööd, siis on kõigest vähe kasu. Nii et positiivseid asju on tõesti tehtud ja seda oli ju ka väga hea teada saada. Aga teisalt viitasid nad ka kitsaskohtadele, nii et ei saa öelda, et oleks raporteeritud ainult heast. Küllap see pudelikael ongi nendes probleemides, mis eri institutsioonid esile tõid.

11:58 Esimees Eiki Nestor

Rein Ratas, palun!

11:58 Rein Ratas

Täna, härra esimees! Auväärt ettekandja, tänan ka teid väga sisuka ettekande eest! Teie sõnul komisjonis leiti, et esitatud otsuse eelnõus on tõstatatud olulised küsimused ja pole teada, mil määral nende küsimustega praegu tegeldakse. Kas see võiks siis tähendada seda, et kui me arvestaksime otsuse eelnõus kirjas olevat punkti 1, mis paneb ette viia läbi keeleõppesüsteemi süvaanalüüs ja audit, siis me saaksime senitehtust igati adekvaatse pildi? Olen rääkinud.

11:58 Laine Randjärv

Aitäh! See, millele te viitasite, on eelnõu ettepanek. Seda me pidime arutama, kuna eelnõus on see kirjas. Aga kutsutud külaliste ettekannetest selgus, et see ettepanek puudutab küll olulist teemat, aga päris mitmeid asju on ka juba tehtud, sh uuringuid. Haridus- ja Teadusministeeriumist laekus väga põhjalik seletuskiri kõikide uuringute kohta, kui te olete huvitatud, ma saadan teile selle edasi. Ma ei hakka seda ette lugema, see on päris mitu lehekülge pikk. Aga tõepoolest, meil oli väga huvitav teada saada, mida kõike on juba tehtud. Nüüd on lihtsalt küsimus, kas need uuringutulemused jäävad kusagile riulile seisma või kasutatakse seda infot selleks, et teha muudatusi mingites meetodikes või parandada koostööd eri institutsioonide vahel, et tulemus oleks parem. Ma pean ausalt ütleva, et mul endal on sama küsimus. Kui nii palju on uuringuid juba tehtud ja kaks fraktsiooni esitavad ettepaneku, et peaks süvaanalüüsi tegema, siis järelikult on esiteks vähe informatsiooni sellest, et asja on uuritud, ja teiseks, pole käega katsutavaid tulemusi. Samas, kui filosoferida, siis üks keeleõppe puhul ongi ülikeeruline tulemusi mõõta. Näiteks võib inimene, kes ei ole ühtegi eksamit sooritanud, suhelda vabalt, aga teine on keeleeksami ära teinud ja linnukesed grammatikakontrollis õige koha peale pannud, aga rääkida ikka ei oska või on tal hirm suheldes vigu teha. Nii et see on tohutult individuaalne. Ma arvan, et siin on tähtis ka ühiskondlik hoiak. Tuleb heatahtlikult suhtuda kõikidesse, kes püüavad eesti keelt rääkida, ja seda tunnustada, isegi kui räägitakse vigadega. Olen ise teiste keelte õppimise puhul kogunud, et sa õpid paremini, kui sulle tehakse heatahtlikke märkusi. Selline suhtumine võiks ka meil Eestis valdav olla.

11:58 Esimees Eiki Nestor

Deniss Boroditš, palun!

11:58 Deniss Boroditš

Aitäh, istungi juhataja! Hea ettekandja! Mul on hea meel, et see teema üle pika aja siin saalis uuesti üleval on. Tõesti, 25 aastat on läinud, väga paljudest tegevustest on raporteeritud, aga mida väga palju ei ole, need on tulemused. Seda eriti teatud piirkondades. Nii et probleem on. Ühelt poolt, nagu sa märkisid, eri asutuste juhid kinnitavad, et raha nagu on ja tegutsetakse. Mõnikord mulle tundub, et nagu ka mõnes muus valdkonnas, on ka selles valdkonnas raha rohkem kui mõistust. Näiteks toodi välja, et põhikooli keeletase jätab soovida. Me kõik teame, et juba aastaid tagasi mindi gümnaasiumiastmes üle suures osas eestikeelsele õppele, aga et targem oleks alustada eestikeelse õppega põhikoolis, mitte gümnaasiumis. Põhikoolis aga on probleeme. Võib-olla ainuke lootus ongi see, kui eri erakondade esindajad võtaksid apoliitiliselt lähenedes selle teema ette, markeeriksid kitsaskohad ja töötaksid välja lahendused. Sa nagu mainisid, et teil käis komisjonist see ettepanek läbi. Võib-olla see tõesti annaks tulemust. Siit minu küsimus. Ma ei lugenud välja, mida siis selle tööühma kohta otsustati? Millal see tööle asub ja kes sinna hakkavad kuuluma?

11:58 Laine Randjärv

Suur tänu selle küsimuse eest! Komisjon ei otsustanud töörühma konkreetset koosseisu, liikmete arvu ega kokkutulemise päeva. Põhimõtteliselt leiti, et see on oluline. Aga nüüd tuli Haridus- ja Teadusministeeriumist lisainfo, et 25. mail tuligi kokku riigikeele nõukoda, kes võttis endale selle ülesande. Nii et kui meie istung toimus 17. mail, siis nädala pärast tõepoolest mittepoliitilised organisatsioonid sellise koosoleku maha pidasid. Võib-olla on mõistlik, et ka keegi kultuurikomisjonist hakkab kuuluma sellesse töörühma, mis on nüüd Haridus- ja Teadusministeeriumi juures loodud. Ma arvan, et koostöövorme ikka leiab, põhiline on see teema praegu lauale tõsta ja teadvustada, et midagi tuleb teha teisiti.

11:58 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Viktoria Ladõnskaja Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

11:58 Viktoria Ladõnskaja

Tere! Minu sõnavõtt ei ole pikk. Nimelt, me kõik oleme siin selleks, et parandada asju, mis ühiskonnas ei toimi. Eelmine aasta andis selgelt märku, et lõimumise ja keeleõppe strateegiaga on meil terve hulk probleeme: keelekursuste järjekorrad, küsitav metoodika, õpetajate puudus, millest rääkis ka Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutuse Meie Inimesed juht. Kõik need suured probleemid on tõesti õhus ja ei saa öelda, et keelestrateegia on meil paigas. Kindlasti nõustub IRL sellega, et on vaja teha kontrolli ja vaadata üle, mis toimub selles valdkonnas. IRL nõustub sellega, et on vaja teha senise keeleõppesüsteemi korralik analüüs ja auditeerimine ning selgitada välja põhjused, miks keeleõpe pole siiani oodatud tulemusi andnud. Aga nüüd tuleb see suur aga, selle eelnõu suur aga.

Eelnõu on selle poolest keeruline, et see sisaldab ka väga konkreetseid asju, millega ei saa nõustuda enne, kui ülevaade on laual. Nimelt, punkt nr 2 nimetab konkreetseid meetmeid, kuidas Keskerakond ja EKRE pakuvad seda probleemi lahendada. Ma ei saa nõustuda sellega, et enne, kui analüüs saab valmis, võib otsustada, milliste meetmete abil hakatakse seda probleemi lahendada.

Milline on IRL-i visioon ja konkreetne lahendus? Peab tunnistama, et seoses valitsuse vastu võetud Eesti lõimumise meetme rakenduskavaga tekkisid meil kultuuriminister Indrek Saarega tõsised vaidlused. Minu hinnangul oli kava toores ja ebaühtlane, selles puudus mitu olulist algatust. IRL-i soovil lisati kavasse mõned punktid. Ja nüüd kaks konkreetset punkti, mis on väga selgelt seotud selle eelnõuga. Punkt 1: senise keeleõppesüsteemi analüüsi läbiviimine, et selgitada välja põhjused, miks keeleõpe pole oodatud tulemusi andnud. Selleks moodustatakse keeleekspertide rühm. Ja teine punkt: valitsus leppis kokku, et Kultuuriministeerium töötab välja Narva eesti keele maja idee. Sisuliselt kiitis valitsus idee heaks ja Indrek Saar peab koostama tegevuskava. Nii et meil on ettekujutus, kuidas selle probleemi tõepoolest võib praktiliselt lahendada. Ma väga loodan, et nüüd jääb kokkulepe jõusse ja selle eest vastutab konkreetne minister. Aitäh!

11:58 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun, Keskerakonna fraktsiooni nimel!

11:58 Mihhail Stalnuhhin

Lugupeetud härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Viimane lause jäi kõrva – et las vastutab minister. Ministrid Eestis mitte kunagi mitte millegi eest ei vastuta. Kui me tahame midagi ära teha, siis me peame siin asja initsieerima.

Aga ma peatun kahel momendil, millele peaks tähelepanu pöörama peale seda arutelu, mis siin saalis toimus – muidugi kui seda võib aruteluks nimetada. Illustreerimaks esimest, räägin teile ühe anekdoodi Hodža Nasreddinist. See on Kesk-Aasia rahvanaljandite kangelane, keda tuntakse muinasjuttudest ja legendidest. Temast on palju kirjutatud. Väga teravmeelne inimene. Vanas kogumikus "Lood Hodžast" on lugu sellest, et ükskord ta istus oma õpilastega ja jagas neile oma tarkust. Üks õpilane oli selle tarkuse saamise protsessist nii pinges, et vabandust, peeretas. Et kuidagi teisi eksiteele viia, hakkas ta jalaga vastu põrandat kraapima. Hodža vaatas teda ja ütles: "No hea küll, heli võib-olla on sarnane. Aga kust tuli hais?" Ma tahan teile, kolleegid öelda, et tullakse siia ja räägitakse, kui palju üks või teine on teinud selleks, et protsess edeneks. Kas te tahate, et inimesed, kes selle eest palka saavad ja kes on ühe või teise asja tegemata jätnud, tuleksid ja hakkaksid ausalt rääkima, kui kehvasti lood praegu on?

Muidugi tuuakse välja argumente oma positsiooni kaitseks. Küsimus on selles, kas me võtame kuulda mõlemat poolt või ainult ühte.

Teine moment. Muidugi ma olen siin puldis fraktsiooni esindajana, aga see on puhtalt minu isiklik tähelepanek. Lugupeetud kolleegid, kui palju kordi ma olen siin seisnud igasugu maaküsimustega, sotsiaalküsimustega jne, ning jutt on läinud eesti keele õpetamisele. Pärast ettekande tegemist pole mulle sageli siit saalist esitatud mitte ühtegi küsimust. See tähendab, et kõigile on asi selge, ja kui kõik on vait, siis rahvatarkus ütleb, et kõik on nõus. Sellisel juhul ei peaks debatte keele-, majandus-, sotsiaal- ja kultuuripoliitikaga seotud küsimustes üldse toimuma.

Mul on veel natuke aega ja lõpetuseks räägin veel ühe loo. Hodža Nasreddin on kindlasti paljude jaoks tundmatu figuur. Kord oli seesama Hodža Buhhaaras ja lubas selle linna valitsejale, et ta võtab emiiri eesli ja õpetab selle kümne aastaga rääkima. Siis on loomal kohalik keel täiesti suus ja eesel loeb koraani ja räägib kõigiga. Kogu selle aja jooksul makstakse Hodžale palka, aga kui loom rääkima ei hakka, siis võetakse Hodžal pea maha. Tema sõbrad ütlesid: "Vaene mees, sa vaene mees, eeslile ei ole ju võimalik keelt õpetada! Sa jääd oma peast ilma!" Selle peale ütles Hodža: "No kuulge, kümme aastat emiirilt kulda saada on ju nii kihvt! Ja selle kümne aastaga kas sureb eesel või sureb emiir. Kõike võib juhtuda." Minu arvates keelepoliitika, mida Eestis 25 aasta jooksul aetud on, lähtubki mudelist, et küll kõik iseenesest laheneb, meie ei taha tegelda suurt millegagi. Kui te täna hääletate selle otsuse eelnõu vastu ega taha, et Vabariigi Valitsus selles valdkonnas midagi süsteemset ette võtaks, siis lähtutegi vaat selle viimase loo mudelist. Aitäh!

11:58 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

11:58 Krista Aru

Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Aastal 1919, kui Eesti Asutav Kogu pidas siin Toompeal Valges saalis oma istungit, ütles Jaan Tõnisson nii: "Õige riigitarkus jätab ära kõik, mis asjata hõõrdumist sünnitaks ja seeläbi riigi sisemist jõudu võõrandaks ja vähendaks. Õige riigitarkus leiab sisemise kokkukõla ja huvide ühtsuse kõigi vähemusrahvustega, õpetades neile selgeks eesti keele ja tugevdades sellega Eesti riiki."

25 aastat on olnud taasiseseisvunud Eesti riiki. Ilmselt 25 aastat tagasi ei olnud Eestis väga paljud vanemate põlvkondade esindajad hiljutise okupatsioonija tõttu valmis vaatama oma keelt ja siin elavaid vähemusrahvusi puudutavaid küsimusi rahulikult, tasakaalukalt ja just seda riigitarkust sisaldava pilguga. Nüüd, 25 aastat hiljem, oleme kindlasti selleks suutelised.

Ma olen väga nõus kolleeg Viktoriaga, et kõigepealt peab olema ülevaade sellest, millised on eesti keele õpetamise vahendid, ja sellest, mida on tehtud. Aga samas tahan rõhutada ka seda, et me ei tohi enam oodata. Kolleeg Mihhail ütles väga ilusasti, et kui oleks asjaga tegeldud avatud südamega riigi tarkusega, siis oleks meil üles kasvanud juba teine põlvkond muukeelseid inimesi, kes räägivad eesti keelt – selle maa keelt, mis on nende kodu.

Meil on viimane aeg vaadata sellele probleemile avatult ja hoida selle probleemi lahendamise juhtimist või kui tahate, siis ka järelkontrolli just nimelt parlamendi käes. Kes siis veel kui mitte Eesti kõige kõrgem, seadusandlik kogu peab seisma nende väärtuste eest, mis on kirjutatud meie põhiseaduse preambulis. Ja üks nendest on tõesti eesti keele ja kultuuri hoidmine, aga hoidmine tähendab alati ka õpetamist.

Kõik need tegevused, mida on otsuse eelnõus välja pakutud, on muidugi käimas, aga seda tööd tuleb teha avatud hingega ja seda tuleb teha nii, et sellest oleks tulu. Toetust vajab Ilmar Tomusk oma suurte ülesannetega, toetust vajab seesama keelekohvik, mis on tööle hakanud, ja kõige rohkem vajavad toetust need inimesed, kes tahavad Narvas, Kohtla-Järvel ja Tallinnas õppida eesti keelt.

See ei ole küsimus, mis võiks rahvast lõhestada ning mida peaks analüüsima opositsiooni ja koalitsiooni seisukohast. See on küsimus, mis puudutab tervet Eesti riiki. Eile oli ka siin suures saalis arutelu all õige mitu sellist suurt teemat, mille puhul ma eeldasin, et inimeste vaesusele, vaevalisele toimetulemisele vaadatakse otsa nii, nagu peavad vaatama valitud rahvaesindajad, aga millegipärast toppas see jällegi koalitsioonilepingu taha. Koalitsioonileping ei saa olla tähtsam, kui on Eesti riigi, Eesti rahva ja kultuuri edasine hea käekäik.

Eesti Vabaerakonna fraktsiooni liikmed usaldasid mind edasi andma sõnumit, et meie toetame otsuse eelnõu vaatamata puudustele, mis seal on, ja oleme seda meelt, et selle suure probleemi lahendamise suunaja ja ka järelevaataja roll peab olema Eesti parlamendil. Aitäh!

11:58 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu 219 kohta muudatusettepanekuid ei laekunud. Asume läbi viima lõpphääletust.

Austatud Riigikogu, kuna ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele vajab koosseisu häälteenamust, siis kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul istungil viibib 35 Riigikogu liiget.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Eesti Konservatiivse ... Mihhail Stalnuhhin, palun, protseduuriline küsimus!

11:58 Mihhail Stalnuhhin

Jah, muidugi. Selgitage palun mulle meie töökorralduse loogikat. Kontrollitakse kohalolekut, kuna eelnõu heakskiitmine nõuab vähemalt 51 häält. Selgub, et 51 inimest saalis ei ole, aga ikkagi viiakse läbi hääletamine. Kui sellest, kas saalis on vähemalt 51 Riigikogu liiget või ei ole, ei sõltu mitte midagi, siis milleks me üldse teeme kohaloleku kontrolli?

11:58 Esimees Eiki Nestor

Austatud Mihhail Stalnuhhin! Selle aja jooksul, mis mina olen siin jälginud Riigikogu tööd, olen ma näinud küllalt juhtumeid, kui enne sellelaadiliste eelnõude hääletamist tehtava kohaloleku kontrolli ajal registreerub Riigikogu täiskogu istungil kohalolijaks vähem kui 51 inimest, aga pärast võetakse otsus või seadus ikkagi vastu. Kui on soovi sellel teemal diskussiooni jätkata, siis kõik ettepanekud on oodatud põhiseaduskomisjonis, kes tegeleb kodu- ja töökorra seaduse muudatustega. Mihhail Stalnuhhin soovib vestlust jätkata. Palun!

11:58 Mihhail Stalnuhhin

Jah, ma siiski täpsustaks. Kaks päeva järjest! Eile oli analoogne situatsioon: 51 inimest saalis ei olnud ja siiski läks küsimus hääletamisele. Täna me teeme täpselt sama. Kui mingi asi ei vasta meie headele tavadele, siis võiks Riigikogu esimees juhtimise tõsiselt oma kätte võtta. Mul poleks mitte midagi selle vastu, kui see läheks praegu hääletamisele, kui kohalolijaid oleks vähemalt 51 või 52 või 53. Kuidas me selgitame pärast, kus olid näiteks sotsid sellel ajal? Mida me ütleme oma valijatele, kes saavad aru ja ...

11:58 Esimees Eiki Nestor

Kas protseduuriline küsimus ka tuleb või oli see arvamused avaldus? Riigikogu juhataja peab istungit juhatama Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Sven Mikser, protseduuriline küsimus.

11:59 Sven Mikser

Aitäh, austatud juhataja! Kas te võiksite selgitada kolleeg Mihhail Stalnuhhinile, et Keskerakonna fraktsiooni kui eelnõu algataja juhid saaksid vajadusel võtta vaheaja, et meie rohkearvulisi puuduvaid kolleege otsida ja nad saali kutsuda?

11:59 Esimees Eiki Nestor

Jah, ma saaksin seda teha. Andres Herkel, palun!

11:59 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Ma naasen selle juurde, mis eile tegemata jäi. Nimelt, Vabaerakonna fraktsioon võtab kümneminutilise vaheaja, et Reformierakonna fraktsioon saaks saali tulla. Meie enda ressursid on suhteliselt ammendatud, mõned inimesed viibivad ilmselt haiguse tõttu eemal ning ühe komisjoni koosolek toimub praegu. Aga kui meil ikkagi vähemalt 51 rahvasaadikut saalis ei ole, siis võiks juhataja ehk leida võimaluse lükata see hääletus näiteks järgmisse nädalasse.

11:59 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Kodu- ja töökorra seadus ei anna mulle võimalust seadust nii tõlgendada ja sellist juhatajat, ma loodan, Riigikogu kunagi ei vali, kes hakkab siin rahvasaadikuid kiusama. Vaheaja võtmise aeg on samuti möödas.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele" eelnõu. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse vastuvõtmise poolt on 29 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Otsust vastu ei võetud. Täna! Kohtume järgmisel esmaspäeval.

Istungi lõpp kell 10.51.